

kézi nyelés során két gödör feltárta kezdett kirajzolódni. A feltárás folytatására a 2000. év tavaszán kerül sor.

A humuszosítás során begyűjtött szórványos leletanyag (edénytöredékek) alapján a település a bronzkor középső szakaszára keltezhető.

Konzulense V. Szabó Gábor (ELTE, Régészeti Intézet).

KULCSÁR MIHÁLY

285. Szihalom, Határszeg I., II.

(Heves megye) Ő, Sza

A 31. és 32. sz. lelőhelyeken Szihalom és Füzesabony között, eddig még csak az árkok ellenőrzését végeztük. A 4 méteres leszedés kutatása és dokumentálása még hátra van. Ez a kivitelező gépi besegítésének függvénye. Itt a kiásott árkokban a 31-es lelőhelyen mintegy 160 méteres szakaszon 14 császár kori beásást és gödröt regisztráltunk.

A 32. számú lelőhelyen (ez egy magaslat) 4 jelentősebb őskori beásást regisztráltunk a kiásott és csővel be telepített árokban.

FODOR LÁSZLÓ

286. Szirmabesenyő, Földvár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) I

A Margit-dűlőben lévő földvárat Kandra-Kabos említette, árkait és az innen előkerült leleteket is leírta. Pesty Frigyes kettős sáncokkal körülvett táborhelyet ismert a területről. Nováki Gyula és Sándorfi György 1977-ben már csak elszántott szakaszát rögzítette. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárban egy 1784-es kéziratos térkép és a hozzá tartozó iratanyag Sajókeresztúr és Sajóvamos határvitájában a földvár árkat és hányott sáncát tartotta kiindulópontnak. A földvár létének bizonyítékaként szolgált egy légi felvétel, melyen a kettős árokkal körülvett terület jól látszik. 1999-ben tudomásunkra jutott, a földtulajdonos kavicsbányanyitási szándéka, így a helyi önkormányzat segítségével szondáztunk. Megtaláltuk a kettős árkot a vár ÉNy-i részénél. A külső árok 11 m széles, 1,8–2 m mély, a földsánc 9,5 m széles volt. A belső árok 9 m széles, és 1,7 m mély volt. Ebben a mélységben már a kavicsréteg kezdődött. A vártetőn nyitott egyik szelvényben egy objektumot találtunk, melyből korongolt és korongolatlan kerámia került elő. Ezek a cserepek nem határozzák meg a vár építésének korát, hiszen a vízjárta területből kiemelkedő földhát bármelyik régészeti korban alkalmas lehetett a megtelepedésre.

HELLEBRANDT MAGDOLNA

287. Szokolya, Vízfogó

(Pest megye) Ú

1999 júliusában értesített Békefi András, a Duna-Ípoly Nemzeti Park egyik természetvédelmi őre, hogy a Szénpatak völgyében, az ún. Vízfogónál a legutóbbi felhősza-
kadás faszerkezetet mosott ki a mederben. Az objektu-

mot eddig a hordalék miatt nem lehetett látni, most viszont a nagy mennyiségű víz lemosta róla a törmeléket.

A Szénpatak ez a felső szakasza mélyen bevágódott, szűk medrű. A természetvédelmi őr által jelzett helyen régóta ismert egy gát, amely mögött mintegy 20 × 20 m-es medencét képeztek ki a meder két oldalán. A faszerkezet a gát felett kezdődik, és kb. a gát D-i szélénél végződik. A gát feletti része tulajdonképpen le-
pallózott felület: megfigyeléseink szerint a pallók K-Ny-i irányban minden bizonnyal kitöltötték a medencét, teljes szélességben. A pallók hossza É-D-i irányban 2,50 m. A gát É-i szélé alatt, a pallókhöz kapcsolódik két, K-Ny-i irányú gerenda. Ebből kiindulva a gát alatt húzódik egy É-D-i irányú gerenda, amelynek a vízben levő szakasza megmaradt, a földben levő része elkorhadt, és helyére csak a lyuk utal.

A meder közepén látható egy – egy fából kivájt – vályú, amely enyhén lejt D-i irányban, ahol csatlakozott az objektumot D felől lezáró K-Ny-i irányú gerendához.

Az eddigi megfigyelések szerint az objektum hossza 9 m, szélessége feltehetően azonos a medence szélességével. A faszerkezetnek a vízben levő része jó állapotú, a földben, illetve a levegőn levő részei részben vagy teljesen elpusztultak.

Rendeltetése bizonytalan: pillanatnyilag úgy tűnik, hogy két periódus volt: miután a gát részben a faszerkezet fölé épült, valószínű, hogy más-más célra használták a faszerkezetet és a gátat. A gát duzzaszthatta fel a vizet, amelynek segítségével – az erdészek szerint – a múlt században tűzfát úsztattak le Kismarosra. Az objektum pontos rendeltetésének megállapítására további kutatások szükségesek.

MIKLÓS ZSUZSA

288. Szolnok, 4. lelőhely – Fekete város

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, Sza, Kö

Szolnok határában, a várostól ÉK-re, a Milléri-főcsatorna és a Holt-Tisza által közrezárt mély fekvésű területből, az ún. Millér-laposból É-on szigetszerűen kiemelkedő terület a Fekete-város, melyet a gázvezeték ÉK-DNy-i irányban átszel. E magaslat DK-i, félszigetszerű nyúlványán, a magasparton, a gázvezeték nyomvonalának 9,6–10 km-e között, 400 × 150 m-es területen különböző korszakok leleteit találtuk meg. A leletek mennyisége átlagos újkőkori és középkori telepjelenségekre utalnak.

Az ásatáson feltárássra került 7 objektum, melyből 6 gödör, 1 árok. A leletanyag a szarmata korszakból származik.

DR. MADARAS LÁSZLÓ – PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

289. Szolnok, 30. lelőhely – Fekete-város III.

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) B, Sza

Szolnok határában, a várostól ÉK-re, a Milléri-főcsatorna és a Holt-Tisza által közrezárt mély fekvésű területből, az ún. Millér-laposból É-on szigetszerűen kiemelkedő terület a Fekete-város. É-i partszegélyén a Milléri-főcsa-

tornába torkolló csatorna D-i magas partján, a nyomvonalon 10,8–11,2 km-e között, 200 × 300 m-es területen átlagos késő bronzkori és római kori szarmata megtelepedésre utaló leleteket találtunk.

A lelőhelyen a felszínen gazdagon fordult elő leletanyag, de a vezeték árka nem érintett csak 3 objektumot, melyekből közelebbről meg nem határozható, jellegtelen őskori anyag került elő. Valamint feltárással került további 6 gödör, melyek újkori leletanyagot tartalmaztak, a többiben semmiféle anyag nem volt.

DR. MADARAS LÁSZLÓ – PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

290. Szombathely, Interspar (Vas megye) R

A város nyugati részén, a Perint-patak melletti (volt Pamut pálya) ingatlanon, az előző évi kutatások után bizonyossá vált – a korábban a felszínen talált urnamezős, római és középkori leletek ellenére –, hogy leginkább őskori objektumok előkerülése várható. Ezt a feltevélezt kutatásunk igazolta, hiszen a Balaton-Lasinja kultúra kenyérsütő (?) kemencéjét, néhány gödrét, építményeinek cölöpnyomait, valamint a hajdani járósínt – áradás következtében átmozgatott – leletanyagát konstatáltuk. Településük egyrétegű és meglehetősen laza szerkezetű lehetett, hiszen szuperpozíciót nem tapasztaltunk és szondáinkat egymástól viszonylag nagy távolságban nyitottuk. Nem került elő igazán nagymennyiségű és látványos kerámia, állatcsont is alig. Radiocarbon kormeghatározásra is csak kis mennyiségű mintát tudtunk gyűjteni. Megtaláltuk az újkort megelőző időszakból származó Perint-medret is.

Munkatársak: Derdák Ferenc geodéta és a szombathelyi BDTF régésztechnikus képzésének néhány hallgatója.

ILON GÁBOR

291. Szőce, Római katolikus templom (Vas megye) Kő

A Fő u. 58. sz. alatt álló templomról a kutatások nyomán úgy tudtuk, hogy nyugati része a toronnyal együtt román, a gótikában bővítették a szentéllyel.

A jelenlegi kutatás alapján már tudjuk, hogy a templom korábbi része (14. századi) a torony a nyugati hajófal egy szakaszával. Az eredeti templom nyugati falát és a tornyot megtartották. Az északi és déli hajófalat, valamint a szentélyt elbontották. A 14. századi téglából építették meg a gótikus korban romanizáló stílusban a 15. század közepén, valószínűleg Szölczei Miklós alispán-sága alatt az északi és déli irányban szélesített templomot, melyet a szélesítésnek megfelelő méretű szentéllyel láttak el (a szentély téglája 15. századi, a hajóé 14. századi, de a rátapadt 14. századi habarcs miatt a gótikus építéskor a fal rakása hullámosra sikeredett).

A templom 1632–1732 között az evangélikus gyülekezeté volt. Ekkor a hajó északi, nyugati és déli oldalánál is körben karzat volt, melynek alapozásait megtaláltuk.

Az északi sekrestyét 1744-ben építhették, melyet többször átalakítottak. A barokk kori téglapadlózat részben megmaradt a sekrestyében.

A megkezdett kutatások eredményeként előkerült:

1. épített ossarium közvetlenül a templom déli oldalához kapcsolódóan a templomból nyíló gótikus kapuval (melynek mérete megtalált küszöbével rendkívül alacsony, csak koporsó kiadására lehetett alkalmas).

2. a Ny-i oldalon a gótikus bővítéskor a 14. századi és gótikus fal csatlakozásánál épített támpillérek alapozása, melyeket későbbiekben lebontottak. 1969-es habarcs látszik a helyükön.

3. A fal opus caementitium, azaz a két szélét meg rakták, a közepét törmelékkel töltötték ki, falban oltódó mésszel szilárdítva azt. Ennél az épületnél a 15. századi részekenél nem volt rendben a falazás, mert a két réteg között a törmelék teljesen laza maradt. A fal bármely részén lévő résen kiömlik.

4. A falban római later (tégla), tegula és imbrex (tetőfedő cserepek), töredékek kerültek elő. Mivel apróbb kerámiát nem találtunk, nem állt itt római épület. Az építőanyagot máshonnan hozták.

5. Gótikus terrakotta idomtéglaakat találtunk az 1741-es javításokból. (A szentély gótikus boltozatának indulási pontjain a lefaragott köveket is megtaláltuk. A hajó boltozásáról még nem szereztünk bizonyosságot.) A lábazat gótikus idomtégla szépek.

6. A ma látható román stílusúnak látszó ablakok kivétel nélkül gótika koriak, de a korábbi építőanyag visszaépítésével készültek román stílusúra.

7. A szentély déli oldalán az 1741-es felújításhoz köthető lant alakú barokk ablak került elő, amelyik a gótikus ablak helyére került. A 19. századi ablak már a negyedik volt a sorban.

8. A padozat felszedésével bizonyíthatóvá válik, hogy a 14. századi templomocskában benne van a mai belsőben.

9. A déli sekrestye padozata alatt előkerülhet az ossarium többi része, és talán értelmezhetővé válik, hogy a templom déli oldalánál feltárt különböző emberek csontjai miért égetettek.

HAJMÁSI ERIKA

292. Tamási, Várhegy (Tolna megye) Kő, Tő

A város D-i részén, a Koppány fölé emelkedő Várhegyet korábban Nováki Gyulával már felmértük. Akkor azonban a vár É-i részén igen sűrű volt a bozót, ezért részletes megfigyeléseket nem tehattünk. Ennek megfelelően a felmérésnek ez a része kissé elnagyolt.

1998-ban bozótirtást végeztek a Várhegyen, erről K. Németh András egyetemi hallgató értesített minket. Ezért a várnak az É-i részét 1999. április 12-én Egyed Endrével újramértük.

A bozótól megszabadított szakaszon most már jól megfigyelhetők a teraszok, amelyeken tégl- és habarcs-